

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Júlie Horskej v právnej veci navrhovateľa **J. V.**, proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni, ústrediu**, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o **vdovecký dôchodok**, na odvolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 15. februára 2010, č. k. 6Sd 50/09-15, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 15. februára 2010, č. k. 6Sd 50/09-15, **m e n í** tak, že rozhodnutie odporkyne číslo X. z 24. augusta 2009 v spojení s rozhodnutím číslo X. z 23. novembra 2009 **p o t v r d z u j e**.

Účastníkom náhradu trov konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd rozsudkom z 15. februára 2010, č. k. 6Sd 50/2009-15, zrušil rozhodnutie odporkyne č. X. z 24. augusta 2009 v spojení s rozhodnutím č. X. z 23. novembra 2009, ktorými bola zamietnutá žiadosť navrhovateľa zo dňa 14. júla 2009 o vdovecký dôchodok, a vec vrátil odporkyňi na ďalšie konanie. Krajský súd nesúhlasil s názorom odporkyne, že nárok na vdovecký dôchodok navrhovateľovi nevznikol, pretože nespĺňa podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa podľa § 48a zákona č. 100/1988 Zb.

o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Podľa jeho názoru odporkyňa nesprávne aplikovala ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 48a zákona č. 100/1988 Zb. Dospel k záveru, že k vzniku nároku navrhovateľa na vdovecký dôchodok došlo podľa ustanovenia § 74 zákona ods. 3 v spojení s ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, keďže vdovecký dôchodok sa mu v čase rozhodovania o jeho žiadosti zo 14. júla 2009 nevyplácal a zákon vznik opätovného nároku na vdovecký dôchodok v prechodných ustanoveniach neupravuje.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie odporkyňa z dôvodu nesúhlasu s právnym názorom krajského súdu. Vdovecký dôchodok, priznaný navrhovateľovi podľa právnych predpisov, účinných do 31.12.2003, mu bol odňatý od 8. septembra 2005 z dôvodu, že nespĺňal podmienku starostlivosti aspoň o jedno nezaopatrené dieťa. Navrhovateľ požiadal o výplatu vdoveckého dôchodku z dôvodu, že vychoval tri deti a že podľa § 74 ods. 3 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z. by mal spĺňať podmienky na výplatu vdoveckého dôchodku od 1. augusta 2006. Odporkyňa poukázala na to, že právne vzťahy dôchodkového zabezpečenia sa zásadne posudzujú podľa právnych predpisov účinných v čase ich vzniku. Manželka navrhovateľa zomrela za účinnosti zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení. Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v žiadnom ustanovení neumožnil opätovný vznik nároku na vdovecký dôchodok, na ktorý vznikol nárok podľa predpisov účinných pred 1.1.2004. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zmenil rozhodnutie krajského súdu a jej rozhodnutie z 24. augusta 2009 v spojení s rozhodnutím z 23. novembra 2009 potvrdil.

Navrhovateľ žiadal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“), v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p., preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie odporkyne je dôvodné.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o opätovnom vzniku nároku navrhovateľa na vdovecký dôchodok.

Navrhovateľ bol od 1. augusta 1991 poberateľom vdoveckého dôchodku priznaného podľa § 48a zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov z dôvodu starostlivosti o nezaopatrené dieťa. Po ukončení štúdia najmladšieho dieťa a navrhovateľ prestal spĺňať podmienku starostlivosti aspoň o jedno nezaopatrené dieťa a vdovecký dôchodok mu bol odňatý od 8. septembra 2005. Žiadosťou zo 14. júla 2009 navrhovateľ požiadal odporkyňu o výplatu vdoveckého dôchodku z dôvodu, že vychoval tri deti a podľa jeho názoru od 1. augusta 2006 splnil podmienky pre výplatu vdoveckého dôchodku podľa § 74 ods. 3 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z..

Rozhodujúcou skutočnosťou, ktorá založila vznik nároku navrhovateľa na vdovecký dôchodok, bola smrť manželky, ktorá zomrela 24.5.1988, t. j. za účinnosti zákona č. 100/1988 Zb.. Vzhľadom na to, že pred 1. augustom 1991 zákon o sociálnom zabezpečení neupravoval nárok na vdovecký dôchodok, navrhovateľovi nárok na vdovecký dôchodok na čas trvania starostlivosti o nezaopatrené dieťa vznikol až od 1. augusta 1991, a to podľa § 48a zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 306/1991 Zb..

Podľa § 48a ods.1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) vdovec má nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ak sa stará aspoň o jedno nezaopatrené dieťa uvedené v § 46 ods. 3.

Podľa § 74 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) vdova má nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý

- a) ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku,
- b) ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo
- c) zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Podľa § 74 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. vdova má nárok na výplatu vdovského dôchodku počas jedného roka od smrti manžela.

Podľa § 74 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov po uplynutí obdobia uvedeného v odseku 2 má vdova nárok na výplatu vdovského dôchodku, ak

- a) sa stará o nezaopatrené dieťa,
- b) je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % alebo
- c) vychovala aspoň tri deti,
- d) dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti,
- e) dovŕšila dôchodkový vek.

Podľa § 74 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. na nárok vdovca na vdovecký dôchodok po manželke platia odseky 1 až 5 rovnako.

Podľa § 260 ods.1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov dávky dôchodkového zabezpečenia, priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za dávky podľa tohto zákona, a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003; ak nárok na výplatu týchto dávok trval k 31. decembru 2003, dávky sa vyplácajú aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak.

Z citovaného ustanovenia § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vyplýva, že ak bol vdovecký dôchodok priznaný pred 1. januárom 2004 a nárok na jeho výplatu trval aj po 31. decembri 2003, potom sa vdovecký dôchodok vypláca len vtedy, ak sú splnené podmienky výplaty vdoveckého dôchodku, uvedené v § 48a ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, t.j. ak je splnená podmienka starostlivosti aspoň o jedno nezaopatrené dieťa, uvedené v § 46 ods. 3 zákona č.100/1988 Zb..

Zákon č. 461/2003 Z.z. s výnimkou § 293n v žiadnom zo svojich prechodných ustanovení neupravuje opätovný vznik nároku na vdovecký dôchodok podľa predpisov účinných po 1. januári 2004.

Podľa § 293n ods.1 vdovec, ktorého manželka zomrela pred 1. januárom 2004, nebol mu priznaný vdovecký dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 alebo zanikol nárok na taký vdovecký dôchodok pred 1. augustom 2006 a ku dňu smrti manželky,

najneskôr do uplynutia troch rokov od smrti manželky, dovŕšil dôchodkový vek alebo bol uznaný invalidným a táto invalidita trvá aj po 31. júli 2006 z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70%, má nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ktorá

a) ku dňu smrti bola poberateľkou starobného dôchodku, pomerného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, čiastočného invalidného dôchodku alebo dôchodku za výsluhu rokov,

b) ku dňu smrti splnila podmienky nároku na starobný dôchodok, pomerný starobný dôchodok alebo získala dobu zamestnania na nárok na invalidný dôchodok alebo dôchodok za výsluhu rokov, alebo

c) zomrela v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Nárok na vdovecký dôchodok a jeho výplatu u vdovcov, ktorí ovdoveli pred 1.1.2004, zákon o sociálnom poistení spôsobom odchylným od úpravy obsiahnutej v § 260 ods.1 a § 293n neupravuje.

Ustanovenie § 260 ods.1 zákona č.461/2003 Z.z. preto priamo vylučuje možnosť vzniku nároku na vdovecký dôchodok podľa § 74 ods. 3 tohto zákona u vdovca, ktorý ovdovel pred 1. januárom 2004, vznikol.

Pokiaľ by mal zákonodarca v úmysle bez ďalšieho umožniť opätovný vznik nároku na vdovecký dôchodok za podmienok ustanovených v § 74 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. u všetkých vdovcov, ktorí ovdoveli pred 1.1.2004, potom by prechodné ustanovenie § 293n vo vzťahu k ustanoveniu § 74 ods. 3 písm. b/ a d/ zákona č. 461/2003 Z. z. nemalo zmysel.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody odvolací súd dospel k záveru, že navrhovateľovi nevznikol nový nárok na vdovecký dôchodok podľa § 74 zákona č. 461/2003 Z.z. a na rozdiel od krajského súdu považoval rozhodnutia odporkyne za súladné so zákonom. Z uvedeného dôvodu odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 220 ods. 2 v spojení s § 250j ods. 1 a § 250q ods. 2 O.s.p. zmenil a rozhodnutia odporkyne potvrdil.

Účastníkom konania odvolací súd nepriznal právo na náhradu trov konania, lebo navrhovateľ v konaní nebol úspešný a odporkyňa náhrada trov nepatrí.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je opravný prostriedok prípustný.

V Bratislave 26. januára 2011

JUDr. Viera Nevedelová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Anna Koláriková